

Enersense Wind Oy (ent. Megatuuli Oy)
Esterinportti 1
00240 Helsinki

Lapinsalon tuulivoimahanke, Kiuruvesi

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

1 HANKETIEDOT

Hankkeen nimi ja sijainti

Enersense Wind Oy:n Lapinsalon tuulivoimahanke, Kiuruvesi

Yhteysviranomainen

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

Tuulivoimahanke muodostuu tuulivoimaloista ja niiden ympärilleen tarvitsemasta infrastruktuurista (mm. huoltotiet ja oma sähköasema) sekä hankkeen vaatimasta sähkönsiirtoyhteydestä kantaverkkoon.

Lapinsalon tuulivoimahankealue sijoittuu noin 15 kilometriä Kiuruveden keskustasta pohjoiseen ja on laajuudeltaan noin 8690 hehtaaria. Hankealue rajautuu pohjoisreunaltaan Pyhännän kunnan rajaan ja koillisreunaltaan Vieremän kunnan rajaan. Hankealueen itäpuolella sijaitsee Lapinsalon kylä ja länsipuolella Näläntöjärvi. Hankealueen läpi kulkee Pyhännäntie (seututie 599) ja Heinäperäntie (yhdystie 16073). Hankealueen länsipuolella kulkee Huttulantie (yhdystie 16051) ja itäpuolella Lapinsalontie (Yhdystie 5970). Hankealueen poikki koillinen-lounas-suunnassa kulkee Elenia Verkko Oyj:n 110 kV:n Vuolijoki (Kajaani) - Ruotanen (Pyhäjärvi) voimajohto.

YVA-ohjelman mukaan tuulivoimahankkeen toteuttamista on tarkoitus arvioida seuraaville vaihtoehtoilta:

Vaihtoehto VE0: Lapinsalon alueelle suunniteltua tuulivoimapuistoa ei toteuteta.

Vaihtoehto VE1: Lapinsalon alueelle rakennetaan enintään 48 tuulivoimalan tuulivoimahanke. Tuulivoimaloiden yksikköteho on 7–10 MW ja kokonaiskorkeus 300 metriä.

Vaihtoehto VE2: Lapinsalon alueelle rakennetaan tuulivoima-alue, jossa on selkeästi vähemmän kuin 48 tuulivoimalaa. Tuulivoimaloiden yksikköteho on 7–10 MW ja kokonaiskorkeus 300 metriä.

YVA-menettelyssä tutkittava vaihtoehto VE2 muodostetaan YVA-ohjelmasta saadun palautteen, laadittavien selvitysten ja hankkeen teknistaloudellisen suunnittelun etenemisen pohjalta.

YVA-menettelyssä selvitetään ja arvioidaan myös Lapinsalon hankkeen **sähkönsiirto** voimaloilta hankkeen sisäiselle sähköasemalle. Sähkönsiirto voimaloilta sähköasemalle pyritään toteuttamaan maakaapelein. Sähkönsiirto kantaverkkoon suunnitellaan yhteistyössä lähialueelle sijoittuvien muiden tuulivoimahankkeiden (Konnunsuo ja Pilpankangas) kanssa ja sähkönsiirrosta laaditaan myöhemmin erillinen YVA. Alustavan suunnitelman mukaan hankkeiden liittyminen kantaverkkoon on tarkoitus toteuttaa uudella 400+110 kV ilmajohdolla, joka toteutettaisiin nykyisen Vuolijoki-Ruotanen 110 kV voimajohdon rinnalle. Alustavissa tarkasteluissa vaihtoehtoina Lapinsalon hankkeen liittymispisteeksi uuteen voimajohtolinjaan on esitetty uutta sähköasemaa, joka sijoittuisi joko noin 6-9 km hankealueelta koilliseen Ruuvalanperän suunnalle (Kiuruvesi/Vieremä) tai noin 25 km lounaaseen Murtooperän (Pyhäjärvi) suunnalle. Sähkönsiirron vaihtoehdot tarkentuvat suunnittelun edetessä.

2 YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELYN VIREILLETULO

Arviointimenettely on tullut vireille 25.5.2023 Enersense Wind Oy:n (hankkeesta vastaava) toimitettua ympäristövaikutusten arviointiohjelman Pohjois-Savon elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä ELY-keskus tai yhteysviranomainen).

Hankkeen arviointimenettelyn tarve määräytyy ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, YVA-laki) liitteen 1 kohdan 7e perusteella.

3 ENNAKKONEUVOTTELU

Hankkeesta on järjestetty ennakoneuvottelu 18.2.2022. Ennakoneuvottelussa edustettuina olivat hankkeesta vastaavan ja yhteysviranomaisen lisäksi Kiuruveden kaupunki, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja Pohjois-Savon liitto.

4 ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Yhteysviranomainen tiedotti arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä olosta sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 1.6.–3.7.2023. Kuulutus on julkaistu ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/pohjois-savo sekä ympäristöhallinnon verkkosivuilla

2.8.2023

www.ymparisto.fi/kiuruvesilapinsalotuulivoimaYVA. Tieto arviointiohjelman nähtävillä olost ja kuulutuksesta on julkaistu myös Kiuruveden kaupungin, Pyhäjärven kaupungin, Pyhännän kunnan ja Vieremän kunnan verkkosivuilla ja näiden virallisilla ilmoitustauluilla edellä mainitun ajan. Arviointiohjelman vireillöolosta, kuulutuksesta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on lisäksi tiedotettu Kiuruvesi-lehdessä sekä lisälmen Sanomat ja Kaleva -lehdissä julkaistulla ilmoituksella (31.5.2023).

Verkkosivujen lisäksi arviointiohjelman ja kuulutukseen on voinut tutustua 1.6.-3.7.2023 välisenä aikana seuraavissa paikoissa: Pohjois-Savon ELY-keskus (Kallanranta 11, Kuopio), Kiuruveden kaupungintalo (Harjukatu 2) sekä kulttuuri- ja kirjastotalo (Lähteentie 10 A), Pyhännän kunnantalo (Manuntie 2, Pyhäntä), Pyhäjärven kaupungintalo (tekninen toimisto, Ollintie 26, Pyhäsalmi) sekä Pyhäjärven kirjasto (Laitisentie 6, Pyhäsalmi), Vieremän kunnanvirasto (Myllyjärventie 1) sekä Vieremän kirjasto (Lyhtytie 2).

Hanketta, YVA-menettelyä ja sen kanssa samanaikaisesti alkanutta tuulivoima-alueen osayleiskaavoitusta koskeva esittely- ja yleisötilaisuus pidettiin 14.6.2023 klo 17–19 Kiuruveden kulttuuritalolla (Lähteentie 10 A, Kiuruvesi). Tilaisuuteen oli mahdollista osallistua myös etäyhteydellä. Tilaisuuden esitykset tallennettiin ja tallenteeseen oli mahdollista tutustua YVA-ohjelman kuulemisaikana hankkeen YVA-sivuilla.

YVA-menettelyn liittyminen muihin viranomaismenettelyihin

Kiuruveden kaupunki on samanaikaisesti YVA-menettelyn kanssa aloittanut maankäyttö- ja rakennuslain 77 a §:n mukaisen tuulivoimaosayleiskaavan laatimisen Lapinsalon hankealueelle. YVA-ohjelma sekä kaavaa koskeva osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) ovat olleet samanaikaisesti nähtävänä. ELY-keskus on toimittanut YVA-ohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet tiedoksi Kiuruveden kaupungille kaavoitustyössä huomiotavaksi ja saanut omaan käyttöönsä kunnan OAS:sta saaman palautteen.

Lapinsalon hankkeen YVA-menettelyn alkaessa Pyhännän kunnan puolella on ollut vireillä Myrsky Energia Oy:n Pilpankankaan tuulivoimahankkeen YVA-menettely (POSELY/660/2023). Pilpankankaan hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointiohjelma on pidetty nähtävillä 31.5.–30.6.2023. Pohjois-Savon ELY-keskus on antanut yhteysviranomaisena toimivalle Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle Pilpankankaan hanketta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta lausunnon 9.6.2023.

Arviointiohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet

ELY-keskus pyysi arviointiohjelmasta lausunnot hankkeen vaikutusalueen kunnilta (kunnan/kaupunginhallitus, ympäristönsuojelu- ja terveysnsuojeluviranomaiset sekä kaavoitus rakennusvalvonta). Tämän

lisäksi seuraaville toimijoille tiedotettiin mahdollisuudesta lausunnon antamiseen:

Savon Voima verkko Oy, Cinia Group Oy, Digita Oy, DNA Oy, Elisa Oyj, Suomen yhteysverkko, Telia Finland Oyj, Pohjois-Savon liitto, Pohjois-Savon pelastuslaitos, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, Itä-Suomen AVI, Pohjois-Suomen AVI, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus (Y- ja L-vastualueet), Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseo, Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos, Traficom, Fingrid Oyj, Elenia Verkko Oy, Finavia, Väylävirasto, Puolustusvoimat Logistiikkarykmentti (3LOGR), Metsähallitus/Luontopalvelut, Suomen metsäkeskus, Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus LUKE, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic, Säteilyturvakeskus STUK, Suomen erillisverkot, Suomen turvallisuusverkot, Pohjois-Pohjanmaan riistakeskus, Pohjois-Savon riistakeskus, Oulu-Koillismaan pelastuslaitos, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointipalvelut, Energiavirasto, Ilmatieteen laitos, Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Savo, Metsänhoitoyhdistys Savotta, MTK Pohjois-Savo, MTK Kiuruvesi, MTK Pohjois-Suomi, Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Pohjanmaa, Pro Agria Itä-Suomi, Ylä-Savon Veturi ry, Metsähoitoyhdistys Pyhä-Kala, Pyhäjärven riistanhoitoyhdistys ry, Kiuruveden riistanhoitoyhdistys ry, Piippolan seudun riistanhoitoyhdistys ry, Vieremän riistanhoitoyhdistys ry, Jokelan Hirviseurue, Kotisuon Erä ry, Lahnasten Eränkävijät ry, Lampelan Seudun Eräveljet ry, Lapinsalon hirvimiehet, Luupuveden Eräheput, Nälännön riistamiehet ry, Pökin erä, Remeskylän Korvenävijät ry, Tihilänseudun Jahtimiehet, Ykshongan Erä ry, Kaarakkalan Erämiehet, Miiluranta Sydänmaa Metsästysseura ry, Iisalmen luonnonystävään yhdistys, Lintuyhdistys Kuikka ry, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri, Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri, Korpijoki-Ohenmäki Kylät ry, Koskenjoen Kyläyhdistys ry, Luupuveden kylä ry, Tihilän Kyläyhdistys ry, Pohjois-Savon Kylät ry, Konolanmäen kyläyhdistys ry, Savimäen kyläyhdistys, Vieremän Kylänraitti ry, Vieremän Pohjoiskylät ry, Liittoperän kyläyhdistys, Ahokylän kyläyhdistys, Viitamäki-Maarala, Sydänmaankylän Kyläseura ry. Tämän lisäksi kaikilla on ollut mahdollisuus esittää oma näkemyksensä hankkeesta ja YVA-ohjelman sisällöstä.

Arviointiohjelmasta toimitettiin yhteysviranomaiselle yhteensä 51 lausuntoa/mielipidettä, joista osassa oli useampia allekirjoittajia. Kaikki lausunnot ja mielipiteet on YVA-lain edellyttämällä tavalla toimitettu hankkeesta vastaavalle tiedoksi. Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen tiivistetty näkemys kuulemispalautteen keskeistä sisällöstä erityisesti *YVA-arviointien suuntaamisen näkökulmasta tarkasteltuna*. Laajempi tiivistelmä kuulemispalautteen sisällöstä on julkaistu verkossa yhdessä arviointiohjelman kanssa hankkeen YVA-sivulla. Verkossa julkaistussa tiivistelmässä viranomaisten ja yhteisöjen kannanotot on pyritty esittämään pääosin sellaisenaan, mutta yksityishenkilöiden mielipiteistä liitteessä on julkaistu vain yhteenvetokooste henkilötietojen ja yksityisyyden suojaamiseksi.

2.8.2023

Yleistä

Valtaosassa ELY-keskukselle toimitetuista mielipiteistä ja myös osassa yhdistysten lausuntoja vastustetaan hanketta sen ihmisille ja luonnolle aiheuttamien haittavaikutusten vuoksi. Niiltä osin kuin YVA-ohjelman vaihtoehtoihin otetaan kantaa, kannatetaan lausunnoissa ja mielipiteissä pääsääntöisesti vaihtoehtoa VE0 eli hankkeen toteuttamatta jättämistä. Muilta osin hankkeen vaihtoehtoihin ja niiden toteuttamiskelpoisuuteen liittyviä kannanottoja esitetään verraten vähän. Näissäkin kannanotoissa korostuu voimaloiden yksikkömäärän vähentäminen arviointiohjelmassa esitetystä maksimivaihtoehdosta.

Sähkösiirtovaihtoehtoihin ja niiden toteuttamiskelpoisuuteen liittyviä kannanottoja esitetään verraten vähän. Yhteistä sähkönsiirtoa muiden tuulivoimahankkeiden kanssa ja siitä laadittavaa YVA-menettelyä on pidetty hyvänä asiana. Mielipiteissä ja joissakin lausunnoissa oli tuotu myös esille tuulivoimaloiden sijaintipaikkojen ja siirtolinjojen alueiden maanomistajien epätasa-arvoinen kohtelu korvauskysymyksissä. MTK Pohjois-Savo ja MTK metsänomistajat esittävät lausunnossaan maanomistajien huolen liityntäjohtoon korvausten matalasta tasosta. MTK Pohjois-Savon näkemyksen mukaan johtoalueet tulisi sisällyttää tuulivoimalan vuokra-alueisiin, jolloin korvausmenettely olisi oikeudenmukainen kaikkia vaikutuksia kokevia maanomistajia kohtaan.

Useissa mielipiteissä ja myös joissain lausunnoissa kiinnitetään huomiota siihen, että etenkin tämän kokoluokan tuulivoimaloiden ympäristövaikutuksiin liittyy epävarmuuksia. Erityisesti huolta aiheuttaa se, ettei Lapinsalon hankkeessa suunnitellun korkuisista voimaloista ole vielä aiempaa kokemuseräistä tietoa tai tehtyä tutkimusta. Tietoa ei ole tuulivoimaloiden ja niiden tarvitseman infran vaikutuksista riistalajeihin ja muuhun luontoympäristöön eikä voimaloista irtoavan mikromuovijätteen vaikutuksista terveyteen ja ympäristöön. Myös toiminnan päätyminen on herättänyt kysymyksiä: mikä taho on vastuussa voimaloiden ja niiden perustusten poistamisesta maastosta?

Mielipiteissä suurin huoli liittyy siihen, että nykyinen rauhallinen maaseutuympäristö muuttuu kaupunkimaiseen suuntaan äänekkäine ja näkyvine tuulimyllyineen. Alueen asukkaat ja mökkiläiset ovat tietoisesti hakeutuneet rauhalliseen ympäristöön ja nyt tuo rauha pelätään menetettävän. Maaseudulla asumisen hyviä puolia ovat mm. hiljaisuus, rauha ja luonnon kauneus. Suunnitellut suuret tuulivoimalat ovat ristiriidassa näiden kanssa.

Useissa mielipiteissä korostettiin sitä, että tuulivoiman rakentaminen tulisi ensisijaisesti sijoittaa jo rakennetuille alueille, lähelle energian käyttäjiä ja olemassa olevaa infrastruktuuria hyödyntäen. Voimalat tulisi rakentaa sinne, missä on jo ennestään rakennettua ympäristöä, melua, valoa ja liikennettä.

Lisäksi ollaan huolissaan metsä- ja muiden kiinteistöjen pirstoutumisesta tuulivoimaloiden ja sähkönsiirtolinjojen takia.

Arviointiohjelman riittävydestä ja laadusta kokonaisuutena esitetyt kannanotot vaihtelevat. Joissakin lausunnoissa on todettu arviointiohjelman olevan muiden vastaavien hankkeiden tapaan hyväksi todetun vakiomuotoinen ja riittävän kattava. Näissä, kuten muissakin lausunnoissa ja mielipiteissä on esitetty lukuisia ympäristövaikutusten arvioinnissa jatkossa huomioitavia yksittäisiä asioita tai asiakokonaisuuksia täydentämään esitettyä arviointiohjelmaa.

Itä-Suomen aluehallintoviraston (AVI) peruspalvelut, oikeusturva ja luvat – vastuualueen lausunnossa on otettu kantaa erityisesti hankevaihtoihin ja yhteisvaikutusten arviointiin. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on myös lausunnossaan korostanut yhteisvaikutusten arvioinnin tärkeyttä.

AVI toteaa lausunnossaan, että ongelmallista hankevaihtoehtojen sekä vaikutusten arvioinnin näkökulmasta on, että arviointimenettelyssä tutkittava vaihtoehto VE2 muodostetaan vasta YVA-ohjelmasta saadun palautteen, laadittavien selvitysten ja hankkeen teknistaloudellisen suunnittelun etenemisen pohjalta. Aluehallintoviraston mukaan tällöin ohjelmavaiheesta puuttuu konkretia, jonka pohjalta vaihtoehtojen sekä niiden mahdollisesti aiheuttamien vaikutusten arviointi voitaisiin tehdä. Tämä on osaltaan myös haaste vaikutusmahdollisuuksien näkökulmasta, koska kaikkia todennäköisiä vaihtoehtoja ei esitellä ohjelmavaiheessa. AVI täsmentää lausunnossaan, että selostusvaiheessa tulisi jo kyetä arvioimaan tehtyjen selvitysten riittävyttä sekä mahdollisia vaikutuksia hallintakeinoineen. Kun vaihtoehdot muodostetaan vasta selostusvaiheessa voi vaikutusten arviointiin liittyä puutteita tai epävarmuuksia.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa lausunnossaan, että lukuisten samalle alueelle keskittyvien hankkeiden yhteisvaikutukset ovat yksittäistä hanketta laajempia ja merkittävämpiä. Siihen nähden, että yhteisvaikutukset on tunnistettu arviointiohjelmassa keskeisiksi vaikutuksiksi, arviointiohjelmassa esitettyä yhteisvaikutusten arvioinnin kuvausta voi kuitenkin pitää suppeana. ELY-keskus painottaa yhteisvaikutusten arvioinnin huolellisuutta.

2.8.2023

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan vaikutusten arviointi ainoastaan hankekohtaisesti ja paikallisella tasolla, mikä on toki YVA-lain hengen mukaista, on osittain ongelmallista kokonaisvaikutusten arvioinnin jäädessä hankekohtaisiksi, irrallisiksi ja ajallisesti muuttuvassa tilanteessa vaillinaisiksi. Kokonaisarviointia saattaa hankaloittaa myös puutteellinen tarkastelualueen rajaus. Lisäksi AVI nostaa lausunnossaan esille, että ihmisiin kohdistuvia yhteisvaikutuksia tulisi arvioida riittävän laaja-alaisesti. Aluehallintovirasto toteaa lausunnossaan, että lausunto- ja hankevalmisteluaineistoissa on havaittavissa selkeitä puutteita.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo toteaa lausunnossaan, että hankealueella sijaitsee yksi ennestään tunnettu kiinteä muinaisjäänne. Kulttuurihistoriallisen museon mukaan sekä YVA-prosessin aikana hankealueella, että sähkönsiirtoreitillä tehtävässä arkeologisessa inventoinnissa ja raportoinnissa tulee noudattaa Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjetta (Museovirasto 2020). Lisäksi kulttuurihistoriallinen museo muistuttaa lausunnossaan, että hankealueen kattava inventointi on tärkeää. Arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvissa vaikutuksissa tulee huomioida tuulivoimaloiden sijainnin, tiestön, sähköaseman ja maakaapelilinjojen lisäksi mahdolliset maa-aineksen otto- ja mahdolliset maan läjityspaikat sekä väliaikaiset nosto-, varastointi-, pysäköinti- ja työmaaparakkialueet. Lisäksi voimaloiden ja muun infrastruktuurin käytön aikaiset huoltotoimenpiteet sekä voimaloiden elinkaaren loputtua mahdolliset purkutyöt saattavat aiheuttaa riskejä arkeologisen kulttuuriperinnön säilymiselle.

Luontovaikutukset

Iisalmen Luonnonystävään yhdistys ry ja Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri (jatkossa luonnonsuojelujärjestöt) toteavat lausunnossaan YVA-arviointiohjelmassa esitetyn suden kartoituksen osalta, että mikäli suden elinympäristön tarkempaa kartoitusta ei pystytä tekemään, on syytä käyttää luonnonsuojelulain 7 §:n varovaisuusperiaatetta.

Luke nostaa lausunnossaan esille metsäpeuran esiintymisen hankealueella ja sen läheisyydessä. Hankealueen läheisyyteen sijoittuu metsäpeuran lisääntymisajan esiintymisaluetta, vaellusreittejä ja talvilaidunalueita. Luke huomauttaa, että metsäpeuran elinoloja vastaavissa olosuhteissa tehdyissä porotutkimuksissa on tuulivoimalla havaittu negatiivinen vaikutus erityisesti porojen lisääntymisaikana (ks. Skarin ym. 2014, Skarin ym. 2016 ja 2018, Skarin ja Alam 2017, Skarin ym. 2021), jolloin rakennusaikaisen ja operatiivisen vaiheen vaikutus saattoi ulottua useiden kilometrien päähän. Luken viittaaman uusimman tutkimuksen mukaan (Eftestøl 2023) porojen laidunpaine väheni jopa 10 km etäisyydellä tuulivoimasta. Häiriövaikutuksen lisäksi tuulivoimarakenteiden alle jää merkittävä määrä normaalia talousmetsää, mikä lisää yleistä luontokatoa konkreettisesti ja on siis pysyvästi pois metsäpeurojen laidunkierrosta ja muusta luonnontaloudesta.

2.8.2023

Luke näkee, että nykyinen tuulivoimarakentaminen ja sen jatkosuunnitelmat saattavat muodostaa vakavan uhan Suomenselän ja koko metsäpeurakannan elinvoimaisuudelle yhdessä muiden muutostekijöiden kanssa. Lapinsalon hankkeen YVA-selostusvaiheessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti rakentamisvaiheen ajankohtaan ja ekologisten yhteyksien säilyttämiseen. Luken lausunnossaan esille tuomien tutkimusten mukaan, metsäpeuralle tärkeiden suo- ja metsävaltaisten Natura2000-alueiden ja tuulivoiman väliin tulisi jättää n. 5 km suojavyöhyke. Suo- ja metsävaltaisten Natura2000- alueiden sisälle tai läheisyyteen on vältettävä rakentamista teitä, sähkölinjoja tai muuta infrastruktuuria, koska ne heikentävät ko. alueen luontoarvoja erityisesti metsäpeuran näkökulmasta. Mitä enemmän alueella tai sen välittömässä läheisyydessä (5 km) säteellä on erilaisia lineaari- tai muita rakenteita, sitä enemmän luonnontilainen alue ja sen laatu metsäpeuran elinympäristönä heikkenee (esim. Wittmer ym. 2007, Whittington ym. 2011 ja anon. raportti 2022).

Luke huomauttaa lausunnossaan, että alueen merkityksestä esim. sudelle ja metsäpeuralle saisi mahdollisesti lisää tietoa tekemällä selvityksiä, joissa huomioidaan lajien vuodenaikaisuus. Etenkin direktiivilajien (esim. susi ja metsäpeura) osalta on huomioitava useista tuulivoimahankkeista aiheutuva maankäytön yhteisvaikutus alueella elävien lajien elinolosuhteisiin ja elinympäristöjen mahdolliseen menetykseen ja ekologisiin käytäviin. Luke suosittelee lisättäväksi Lapinsalon hankkeeseen vaihtoehtoja, joissa hankealueen ympäristöön ja sen läheisyyteen sijoittuvat suo- ja suojelualueet ja niitä käyttävien lajien suojelutarpeet sovitettaisiin paremmin yhteen. Hankkeessa tulee kiinnittää huomiota riittäviin etäisyyksiin sekä tuulivoima-alueiden että Natura-alueiden välissä.

Luonnonsuojelujärjestöt tuovat esille lausunnossaan, että hankealue on hyvin merkittävää isojen petolintujen saalistus- ja lisääntymisaluetta. Hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä on tehty havaintoja mm. Maa- ja merikotkista sekä kiljukotkasta. Luonnonsuojelujärjestöt vaativat, että merikotkareviirien koot ja liikkuminen hankealueella tulee selvittää, koska merikotkien on todettu joutuneen tuulimyllyn siipien uhreiksi. Selvityksessä on otettava huomioon keinot törmäysten estämiseksi. Lisäksi vaaditaan tarkempaa selvitystä maakotkan ja kiljukotkan esiintymisestä ja mahdollisista pesimäalueista hankealueella.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus tuo myös lausunnossaan esille maakotkien esiintymisen hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä. ELY-keskus toteaa, että erityisesti maakotkien elinympäristölle koituvan häiriön ja törmäysriskien lisäksi on oleellista tarkastella saalistusalueiden muutoksia ja reviirin kykyä edelleen ylläpitää pesivää paria useista tuulivoimahankkeista huolimatta.

2.8.2023

Kanalintujen osalta Luke toteaa, että kanalinnuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannan suuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen vain yhtenä vuonna saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Soidinpaikkaselvitykset olisi hyvä tehdä useampana peräkkäisenä vuotena. Luke myös huomauttaa, että karkea selvitys pelkästään potentiaalisista ympäristöistä ei välttämättä kuvaa alueen metsäkanalintukantaa tarpeeksi, koska metsäkanalinnut pesivät myös tavallisessa talousmetsässä. Suomen riistakeskus korostaa paikallista riistalajistoa ja metsästyskäytäntöjä koskevien tietojen tietolähteinä paikallisten metsästysseurojen sekä alueella toimivan Kiuruveden riistanhoitoyhdistyksen merkitystä. Paikallisilta metsästysseuroilta ja riistanhoitoyhdistykseltä voi saada arvokasta lisätietoa esimerkiksi metson ja teeren soidinten sijainneista sekä mahdollisista riekcoreviireistä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus kehottaa lausunnossaan huomioimaan kanalintukantojen sekä elinympäristöjen säilymisen vuoksi huolellisesti ja asiantuntemukseen pohjautuen sellaiset voimalasijoittelut, jotka sijoittuisivat lähelle edustavia ja linnuston kannalta monipuolisia suoseutuja sekä todennettuja soidinpaikkoja.

Luonnonsuojelujärjestöt toteavat myös, että hankkeessa tulee selvittää, miten vieraslajien levittäytyminen estetään rakennusvaiheessa. Tämä koskee niin siirtolinjoja kuin itse tuulivoimalan perustuksiakin. Etenkin jättipalsami on levittäytynyt viime vuosina tuulipuistojen rakentamisen yhteydessä.

Ylä-Savon ympäristölautakunta on todennut, että tuulivoimalat sijoittuvat metsäisille alueille, jolloin voimaloiden, teiden ja sähkönsiirtolinjojen pinta-ala vähentää vastaavan määrän metsäpinta-alaa ja aiheuttaa luonnon monimuotoisuuden vähenemistä. Tämän vuoksi lautakunta esittää, että tuulivoimahankkeissa tulisi soveltaa uuden luonnonsuojelulain (9/2023) 11 luvun mukaista ekologista kompensatiota. Ylä-Savon ympäristölautakunta on todennut, että luonto- ja kasvillisuusselvitys tulee tehdä sähkösiirtoreittien koko matkalta eikä vain osilta.

Useammassa lausunnossa ja mielipiteessä todetaan, että tuulivoimahankkeen (ml. sähkönsiirtolinjat) toteuttaminen aiheuttaisi metsäkatoa ja metsäisten elinympäristöjen pirstoutumista. Suomen riistakeskus toteaa, että etenkin metsäkanalintujen, mutta myös muun riistalajiston kannalta elinympäristöjen pirstoutuminen onkin keskeinen tuulivoima- ja muusta rakentamisesta aiheutuva kielteinen vaikutus. Vaikutusten arvioinnissa tuleekin huomioida niin metsäkanalintujen kuin muidenkin riistalajien osalta myös metsäisten alueiden kytkeytyneisyys ja suunnitellun tuulivoiman rakentamisen vaikutus.

Suomen riistakeskus toteaa lausunnossaan, että siirtolinjavaihtoehtoista SVE1 vaikuttaa parhaimmalta, koska uutta voimajohtokäytävää tarvittaisiin vähiten ja siten pirstoutumisvaikutukset jäisivät pienimmiksi. Suomen riistakeskus kuitenkin toteaa, että paras ratkaisu riippunee kuitenkin viereisten Konnunsuon, Pilpankankaan ja Hautakankaan

tuulivoimahankkeiden sekä muiden lähialueiden hankkeiden toteutumisesta ja arvioiduista yhteysvaikutuksista.

Useissa mielipiteissä tuodaan esille hankealueen ja sen ympäristön erityisiä luontoarvoja ja alueelta tehtyjä lajihavaintoja. Edellä jo mainittujen lajien lisäksi hankealueelta ja/tai sen läheisyydestä, erityisesti Näläntöjärveltä, kerrotaan havaitun muun muassa karhu, ilves, ahma, kalasääski, huuhekaja, laulujoutsen, mustakurkku-uikku, jalohaikara, uivelo, kaakkuri, metsähanhi ja varpushaukka. Myös lepakkokannan mainitaan olevan suuri.

Liikenne ja viestintäjärjestelmät

Traficom huomauttaa, että tuulivoimarakentamista suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon myös tuulivoimaloiden vaikutukset radiojärjestelmiin (ml. tv-signaalin vastaanotto, ks. myös Digitan lausunto). Eri osapuolten tulisi tehdä yhteistyötä jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä valitsemaan tuulivoimaloiden sijainti niin, ettei häiriötä radiojärjestelmille aiheudu tai että ne ovat poistettavissa. Traficom suosittaa, että tuulivoimahankkeesta vastaavat ovat yhteydessä kaikkiin tiedossa oleviin radiojärjestelmien omistajiin lähialueilla. Riittävänä koordinoitavuutena on pidetty noin 30 kilometriä. Digita myös toteaa lausunnossaan, että mikäli häiriötä viestintäjärjestelmille aiheutuu, tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista. YVA-ohjelmasta lausuneet operaattorit ovat todenneet, etteivät ne ole hanketta vastaan, mutta pyytävät huomioimaan heidän viestintäyhteyksiinsä aiheutuvat haitat. Hankkeen vaikutusalueelle ei voi jatkossa rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Väyläviraston mukaan liikennevaikutusten arviointi on esitetty YVA-ohjelmassa riittävällä tasolla. Tuulivoimaloiden sijaintia suhteessa liikenneväyliin ohjeistetaan Väyläviraston Tuulivoimalaohjeessa (Liikenneviraston julkaisuja 8/2012), joka tulee huomioida voimaloiden sijoittamisessa. Tuulivoimalan vähimmäisetäisyys on voimalan kokonaiskorkeus (torni + lapa) + suoja-alue liikenneväylän keskeltä lukien. Tuulivoimalahankkeen suunnittelun aikana on riittävän ajoissa kiinnitettävä huomiota tuulivoimalan osien varastointiin ja kuljetusreittien selvittämiseen.

Voimaloiden osien kuljetuksia varten maanteiden, siltojen ja rumpujen kantokyky on varmistettava hyvissä ajoin ennen kuljetuksia. Tuulivoimalakuljetusten suunnittelussa tulee huomioida, etteivät voimajohdon pylvää estä tai haittaa maanteiden käyttöä. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa lausunnossaan, että hankealueen sijainti suhteessa ympäröivään maantieverkkoon ja nykytila liikenteen osalta on kuvattu suppeasti YVA-ohjelmassa. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa, että liikenteen osalta on syytä huomioida kuljetusten vaikutusten ulottuminen niin laajalle alueelle, mistä tuulivoimapuiston rakentamiseen tarvittavia materiaaleja tai rakenteita tuodaan satamien kautta hankealueelle. YVA-selostukseen on myös arvioitava vaikutuksia

hankealueelle johtavien teiden ja kuljetusreittien varsilla olevan asutuksen ja muiden häiriintyvien kohteiden näkökulmasta.

Suomen metsäkeskus toteaa, että alueen suunnittelussa ja rakentamisessa on tärkeää ottaa huomioon myös metsätalouden tarpeet siten, että rakentamisesta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa alueen metsätaloustalouteen ja että myös uusien teiden sijoittaminen palvelee metsätaloutta. Tiestön rakentamisen yhteydessä tulee huomioida riittävien metsätieliittymien ja siltarumpujen rakentaminen myös alueen metsätalouden tarpeiden näkökulmasta sekä huolehtia myös vaikutusten arviointi alueen tieoikeuksiin.

Vaikutukset ihmisiin (terveys, viihtyisyys, elinolut)

Useassa mielipiteessä ja joissakin lausunnoissa on tuotu esille hankealueen merkitys metsästykselle, kalastukselle ja eränkävynille. Usein toistuvana näkökantana esitetään, että nämä arvot heikentyvät tai ne menetetään kokonaan hankkeen toteutuessaan ainakin esitetyssä laajuudessaan (VE1).

Suomen riistakeskuksen mukaan arviointiohjelmassa mainitut suorat vaikutukset metsästyksen harjoittamiseen, kuten metsästykseseen ja sitä kautta mm. hirvieläinten kannansäätelyyn voimaloiden lähialueilla ja mahdolliset laajemminkin vaikutukset esim. Ampumasektoreiden rajoittumisen kautta tulee arvioinnissa tarkastella huolellisesti yhdessä paikallisten metsästysseurojen kanssa.

Useassa mielipiteessä nostetaan esille huoli tuulivoimaloiden aiheuttamista melu-, värinä- ja värähtelyistä sekä lentoestevalojen vilkkumisesta yöllä. Lisäksi esille nousivat infra-äänit. Mielipiteissä korostuu, että varsinkin tämän kokoluokan tuulivoimaloista tai yleisesti tuulivoimaloiden aiheuttamista meluhaitoista ei ole vielä olemassa riittävästi tutkimustietoa. Epävarmuutta herättää erityisesti myös mahdollisten infraäänien aiheuttamat terveyshaitat. Lisäksi mielipiteissä on tuotu esille huoli voimaloiden välkevaikutuksesta päiväsaikaan ja lentovalojen vilkkumisesta yöllä.

Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa, että YVA-ohjelmassa on esitetty, että voimaloiden melu- ja värähtelyjä selvitetään mallintamalla ja tulokset esitetään leviämiskartoilla. Melu- ja värähtelymallinnukset tulee tehdä vastaavanlaisilla tuulivoimalamalleilla (sama teho/koko/muoto), kuin mitä alueelle on suunniteltu. Ulkomelutasojen tulee lähimmissä asutuksissa selkeästi alittaa Valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista (1107/2015) annetut ohjearvot. Tuulivoimalat voivat tarvita ympäristöluvan, mikäli voimaloista voi aiheutua kohtuutonta haittaa (Laki eräistä naapurisuhteista 13.2.1920/26).

Aluehallintovirasto toteaa lausunnossaan, että ihmisiin kohdistuvat vaikutukset jakautuvat sosiaalsiin vaikutuksiin sekä terveysvaikutuksiin. Asukaskyselyillä pyritään yleensä kartoittamaan mielipiteitä hankkeesta ja sen mahdollisista vaikutuksista.

2.8.2023

Aluehallintovirasto muistuttaa, että kyselyjen tekeminen vaatii asiantuntemusta ja tahtoa saada selville alueen asukkaiden todelliset mielipiteet. Tosiasialliset vaikuttamismahdollisuudet ovat riippuvaisia kyselyn ajankohdasta, informoinnin laajuudesta ja tehokkuudesta, kyselyn teknisestä toteutuksesta ja kaikkein eniten kyselyn sisällöstä. Asukaskyselyiden tarkoitus, rakenne, sisältö sekä tulosten arviointi, raportointi ja hyödyntäminen pitäisi olla selvillä ennen selostusvaihetta, jotta siihen voitaisiin ottaa lausunnoissa kantaa. Tämä parantaisi osaltaan myös läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta.

Useassa mielipiteessä huomautetaan, että Lapinsalon tuulivoimahankkeen suunniteltu vähimmäisetäisyys 1,5 kilometriä ei ole riittävä. Mielipiteissä voimaloiden etäisyydeksi asutukseen vaaditaan vähintään 2 km tai enemmän. Useassa mielipiteessä nostettiin esille kiinteistöjen arvon aleneminen keskeisenä hankkeesta aiheutuvana haittana. Tuulivoimala-alueiden ja sähkönsiirtolinjojen maanomistajien koettiin olevan eriarvoisessa asemassa, koska tuulivoiman sijaintipaikan maanomistaja saa siitä merkittävää vuokratuloa, kun taas siirtolinjan maanomistaja saattaa saada maastaan vain pakkolunastusmenettelyn mukaisen korvauksen. Useissa mielipiteissä kiinnitetään huomiota myös siihen, että Kiuruvedelle ei tulisi ylipäättään tuoda tuulivoimaa, vaan kunnan pitäisi pitää valttikorttinaan puhdasta ja kaunista luontoa. Mielipiteissä on viitattu Kiuruveden kuntastrategiaan. Alueet tulisi säästää talousmetsänä sekä virkistysalueena paikallisille ja vapaa-ajanasukkaille.

Ilmastovaikutukset

Metsäkeskus esittää, että arvioinnissa huomioidaan käytöstä poistuvan metsäpinta-alan määrä hehtaareina, sekä tuulivoimapuiston alueen että suurjännitelinjojen osalta. Lisäksi tulee arvioida käytöstä poistuvan metsäpinta-alan vaikutus alueen hiilinieluun. Lisäksi Metsäkeskus esittää, että hankkeeseen sisällytetään rakennusaikana väliaikaisesti käytettyjen alueiden ja mahdollisen purkamisen jälkeen vapautuvien alueiden metsityksestä huolehtiminen.

Osallistuminen

Metsänhoitoyhdistys Savotta, MTK Metsänomistajat ja MTK Pohjois-Savo toteavat yhteisessä lausunnossaan, että maa- ja metsätalouteen kohdistuvien vaikutusten kuvaaminen sekä maanomistajien osallistaminen on toteutunut Lapinsalon YVA-arviointiohjelmassa.

Eräässä mielipiteessä on kuitenkin kritisoitu hankkeesta annettuja tietoja yksityisille maanomistajille ja kuvattu maanvuokrasopimusten ehtoja epämääräisiksi.

Metsäkeskuksen mukaan alueen metsänomistajien osallistaminen hankeprosessiin tulee varmistaa esimerkiksi erillisellä tiedottamisella maanomistajille. Huomioitavaa on, että kaikki maanomistajat eivät välttämättä asu kaavan vaikutusalueella. Metsäkeskus näkee, että selvityksenä voisi tässä kohtaa olla myös alueen maanomistajille lähetettävä kysely, koska maankäytön muutos voi koskettaa heidän omaisuuttaan ja sen käyttömahdollisuuksia esimerkiksi metsätalouden ja virkistyskäytön osalta.

Suomen riistakeskus korostaa tietolähteinä paikallisten metsästysseurojen sekä alueella toimivan Kiuruveden riistanhoitoyhdistyksen merkitystä. Myös Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa lausunnossaan, että hankkeen valmistelussa tulee noudattaa avoimuutta ja kuntalaisille sekä erityisesti hankkeen vaikutusalueella asuville tulee järjestää kuulemis- ja tiedotustilaisuuksia.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä vuorovaikutteisten yleisötilaisuuksien järjestämistä riittävän aikaisessa hankkeen valmisteluvaiheessa siten, että alueen asukkailla olisi aito vaikuttamismahdollisuus myös keskustelun kautta tuoda näkemyksiään esille. Sosiaalisten vaikutusten arviointiin liittyvää osaamista ja asiantuntijuutta sosiologian tai sosiaalipsykologian alalta toivotaan myös lisättävän.

AVI esittää vahvana kantanaan, että kunnan terveydensuojeluviranomaisen sekä hyvinvointialueen sosiaaliviranomaisen (rakenteellinen sosiaalityö) edustajille tulisi varata mahdollisuus osallistua hankkeen valmistelusta vastaaviin tai siihen tiiviisti liittyviin työryhmiin, niin ohjelma- kuin selostusvaiheessa. Samoin edellä mainittujen alojen osaamista ja asiantuntemusta tulisi hyödyntää aiempaa enemmän myös tuulivoimahankkeiden sekä muiden vastaavien hankkeiden kaavoitukseen liittyvässä suunnittelussa. Sosiaalisten vaikutusten arviointiin liittyvää osaamista ja asiantuntijuutta kyseiseltä alalta toivotaan lisättävän. Myös ympäristöterveydenhuollon (terveydensuojelun) erityisosaamista kaivataan.

2.8.2023

Maa- ja kallioperä sekä pinta- ja pohjavedet

Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa lausunnossaan, että talousvesikaivoja ja lähteitä tulee kartoittaa maastokäynneillä suunniteltujen tuulivoimaloiden, sähkönsiirtoreittien tai rakennettavien huoltotiealueiden läheisyydessä.

Useissa mielipiteissä on tuotu esille huoli tuulivoimaloiden lavoista irtoavan mikromuovijätteen leviämisestä ympäristöön sekä muovijätteen vaikutuksista ympäristöön, mukaan lukien pinta- ja pohjavesiin ja yleisesti terveyteen. Joissakin mielipiteissä on erityisesti nostettu esille huoli Lapinsalon vesiosuuskunnan vedenottamolle ja Näläntöjärvelle koituvat riskit. Luonnonsuojelujärjestöt esittävät, että on selvitettävä lavoista irtoava maaperään leviävän jätteen määrä ja sen vaikutukset ympäristöön koko käyttöiän aikana.

Ylä-Savon ympäristölautakunta muistuttaa, että maa- ja kallioperään kohdistuvien riskien arvioinnissa tulee huomioida rakentamisen mahdolliset vaikutukset mustaliuske-esiintymiin.

Maankäyttö

Pohjois-Savon liitto toteaa, että Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 (2. vaihe) on parhaillaan valmistelussa. Valmistelutyössä Lapinsalon alue on tunnistettu (kohdenimellä Rikkasuo-Konnunsuo) potentiaalisesti tuulivoima-alueeksi ja osoitettu tuulivoima-alueena 11.1.-14.3.2022 nähtävillä olleissa kaavaluonnoksissa. Kaavaehdotus tulee nähtäville syksyllä 2023.

Suomen Metsäkeskus huomauttaa, että maankäytön muutoksen myötä alueella ryhdytään harjoittamaan rinnakkain kahta merkittävää elinkeinoa - sekä energiantuotantoa että metsätaloutta. Alue on tällä hetkellä yleisimmin maa- ja metsätalouden käytössä, joten toteutuessaan hanke voi vaikuttaa maanomistajien mahdollisuuksiin harjoittaa yhtä elinkeinoistaan. Yksittäiselle metsänomistajalle aiheutuva haitta maankäytön muutoksesta voi olla suuri.

Itä-Suomen AVI esittää mielipiteenään, että maakuntakaavojen ohjausvaikutusten ylläpitämiseksi yleiskaavoituksessa tulisi huomioida laajemminkin valmistelussa olevien hankkeiden kaavanmukaisuus. Voimassa olevan maakuntakaavan tulisi ohjata yleiskaavoitusta, mutta nyt vaikuttaa siltä, että hankkeita on suunniteltu alueille, joita ei ole maakuntakaavassa tuulivoima-alueiksi kaavoitettu tai hankkeiden rajaukset eivät noudata maakuntakaavojen tuulivoimamerkintöjä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa lausunnossaan, että arviointiohjelmassa on tunnistettu Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavati-lanne, mutta arviointiohjelmassa olisi ollut hyvä esittää myös vireillä olevan Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan kaavaluonnos karttakuvana. Vireillä oleva vaihemaakuntakaava ja siihen

liittyvät taustaselvitykset tulee huomioida vaikutusten arvioinnissa. Yleiskaavojen osalta arviointiohjelmassa ei ole mainittu vireillä olevia yleiskaavaprosesseja. Pyhännän kunnan alueella vireillä olevat Pilpankankaan ja Konnunsuon tuulivoimaosayleiskaavat on syytä huomioida arviointiselostuksessa.

Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa, että maankäyttöä ja yhdyskuntarakennetta koskevassa ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee huomioida toisiinsa rajautuvien eri kuntien ja maakuntien alueelle sijoittuvat hankkeet siten, etteivät hankkeet tuota toistensa maankäyttöisiin tarpeisiin haitallisia vaikutuksia.

Pilpankankaan ja Konnunsuon tuulivoimahankkeiden suunnitellut sähkönsiirtoyhteydet sijoittuvat osin Lapinsalon hankealueelle. Useat Lapinsalon tuulivoimahankkeen voimalat sijoittuvat alustavassa suunnitelmassa Pilpankankaan ja Konnunsuon hankkeiden vaihtoehtoisille sähkönsiirtoreiteille.

Maisema

Hyvin monessa lausunnossa ja mielipiteessä tuodaan esille hankkeen pysyvät haitalliset vaikutukset maisemaan. Kauniin ja rauhallisen maiseman on todettu olevan tärkeä luontoarvo, minne tuulivoimalat eivät kuulu. Mielipiteissä tuotiin selkeästi esille, että alueen luonto, hiljaisuus ja maiseman arvo eivät ole rahassa mitattavissa. Joissakin mielipiteissä ja lausunnoissa on myös nostettu esille lentoestevalojen vaikutus maisemaan. Lentoestevalojen vaikutusten arvioinnissa on syytä huomioida eri hankkeiden yhteisvaikutukset.

Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa, että hankkeen maisemavaikutuksia arvioitaessa tulee valokuvasovitteita tehdä eri puolilta hankealueen ympäristöstä. Valokuvasovitteita tulee tehdä ainakin Näläntöjärven rannoilta, myös länsirannan puolelta, sillä alue on tasaista ja myllyt näkyvät varmasti myös järven taakse.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus katsoo, että maisema-analyysissa tulee ottaa kuvia myös Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueelta. Kuvasovitteissa tulee huomioida kaikkien kolmen hankkeen suunnitellut voimalat. Mikäli kuvasovitteet laaditaan vain yhdestä tuulivoima-alueesta, ei kokonaiskuva jo tiedossa olevien hankkeiden suunnitelmista tule esille. Lisäksi ELY-keskuksen lausunnossa todetaan, että arviointiohjelmassa on tunnistettu arvokkaat maisema- ja kulttuuriympäristökohteet hankkeen vaikutusalueelta Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa, mutta kohteiden kuvauksia ei kuitenkaan ole esitetty.

Lapinsalon, Pilpankankaan ja Konnunsuon tuulivoimahankkeet ympäröivät Viitämäen maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen jokaiselta ilmansuunnalta. Ahokylän maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen osalta Lapinsalon ja Konnunsuon tuulivoimahankkeet sijoittuvat noin 180 asteen näkymäsektoriin lännessä ja etelässä. Vaikutusten arviointi edellä mainittuihin kohteisiin tulee tehdä erityisellä huolella ja yhteisvaikutukset

huomioiden. Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida myös Pohjois-Pohjanmaan liiton Tuuli-hankkeessa laatima maisemaselvitys kohdekortteineen.

Yhteisvaikutukset

Useassa lausunnossa ja mielipiteessä huomautetaan, että Lapinsalon hankkeen yhteisvaikutukset Pilpankankaan tuulivoimahankkeen kanssa on selvitettävä. Lisäksi on huomioitava myös hankealueesta kauempana olevien suunnittelussa ja toteutettujen hankkeiden yhteisvaikutukset.

Ylä-Savon ympäristölautakunta pitää hyvänä asiana, että Lapinsalon hankkeessa sähkönsiirto on suunniteltu toteutettavaksi yhdessä muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Johtokäytävät tulisi myös määritellä samanarvoisiksi kuin voimaloiden rakennuspaikat, mikä kannustaisi hanketoimijoita mahdollisimman ekologisiin, maankäytön kannalta tehokkaisiin ratkaisuihin.

Suomen riistakeskus toteaa, että esimerkiksi elinympäristöjen pirstoutumista tulisi tarkastella kokonaisuutena ottaen huomioon myös muut lähialueen tuulivoimahankkeet.

Luonnonvarakeskus huomauttaa, että Lapinsalon hankkeen YVA-selostuksessa tulee osoittaa erityistä painoarvoa ympärillä sijaitsevien tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksiin laajemmassa mittakaavassa. Selostusvaiheessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti rakentamisvaiheen ajankohtaan ja ekologisten yhteyksien säilyttämiseen. Luke huomauttaa myös, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. susi, karhu, metsäpeura) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita. Hankkeessa tulee kiinnittää huomiota riittäviin etäisyyksiin sekä tuulivoima-alueiden että tuulivoima-alueiden ja Natura-alueiden välissä.

Itä-Suomen AVI katsoo, että Pohjois-Savon, Kainuun sekä Pohjois-Pohjanmaan osalta olisi tarkoituksenmukaista käydä eri viranomaisten sekä muiden asiaan liittyvien keskeisten tahojen kanssa aktiivista vuoropuhelua suunnitteilla olevien sekä käynnistyneiden tuulivoimahankkeiden merkityksestä ihmisten hyvinvointiin, elinympäristön terveellisyyteen ja viihtyisyyteen, energiaomavaraisuuteen, varautumiseen yms. Tiedossa olevat ja suunnitellut hankkeet sekä niiden mahdolliset kokonaisvaikutukset olisi hyvä arvioida kokonaisuutena tai osakokonaisuuksina yksittäisten hankkeiden lisäksi/sijaan.

Digita Oy toteaa, että Lapinsalon tuulivoimahanke voi muodostaa häiriötä televisiovastaanotolle yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

5 YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO ARVIOINTIOHJELMASTA

Yleisiä huomioita

Lapinsalon tuulivoimahankkeen YVA-ohjelma pitää sisällään perustiedot hankkeesta, hankkeesta vastaavasta sekä hankkeen suunnitteluajataulusta ja suunnitteluun liittyvistä viranomaismenettelyistä. Myös YVA-menettelyyn liittyviä osallistumisjärjestelyjä on kuvattu. Arviointiohjelman perusteella hankkeesta vastaavalla on käytössään riittävä asiantuntemus YVA-arviointien suorittamiseen. Arviointiohjelma sisältää hankealueen ympäristön nykytilakuvauksen ja siitä ilmenee yleisesti ottaen hyvin se, mitä vaikutuksia YVA-menettelyn aikana tullaan arvioimaan ja kuinka vaikutustenarviointi on tarkoitus toteuttaa.

YVA-ohjelmassa yhteisvaikutus muiden tuulivoimahankkeiden kanssa on tunnistettu yhdeksi keskeiseksi Lapinsalon tuulivoimahankkeen YVA-menettelyssä arvioitavaksi vaikutukseksi. Yhteisvaikutusten arviointimenetelmiä (so. kuinka vaikutustenarviointi tullaan toteuttamaan) on kuitenkin kuvattu ohjelmassa vain yleispiirteisesti. YVA-ohjelmassa hankkeelle on myös esitetty riittävä määrä toteutusvaihtoehtoja, joskin vaihtoehdon VE2 sisältö on vielä osin täsmentymätön ja sen todetaan konkritisoituvan vasta YVA-selostusvaiheessa mm. tehtyjen arviointien pohjalta.

Yhteysviranomainen pitää tärkeänä, että tulevassa vaikutusten arvioinnissa hankkeesta vastaava kiinnittää erityistä huomiota yhteisvaikutusten arvioinnin tärkeyteen. Vaikutusten arvioinnin tulosten lisäksi myös arvioinnin toteutustapa (so. käytetyt arviointimenetelmät ja yhteisvaikutusten arvioinnissa huomioitavat muut hankkeet) on kuvattava riittävän tarkasti ja siten, että lukijan on mahdollista arvioida tehdyn yhteisvaikutustenarvioinnin riittävyttä ja luotettavuutta. Vaihtoehtojen osalta on puolestaan tärkeää, että arviointiselostukseen myös vaihtoehto VE2 konkritisoidaan selostukseen siten, että hankkeen kaikkia vaihtoehtoja voidaan YVA-selostuksen pohjalta riittävän luotettavasti vertailla keskenään.

Edellä mainituista yksittäisistä puutteista huolimatta arviointiohjelman voidaan katsoa täyttävän hyvin YVA-ohjelmalle asetetut laatu- ja sisältövaatimukset. Tärkeää onkin, että tuleva ympäristövaikutusten arviointi suoritetaan YVA-ohjelmassa esitetyllä tavalla ja lisäksi yhteysviranomaisen tässä lausunnossa esille nostamat tarkennukset huomioon ottaen. Erityisen tärkeää on myös se, että hankkeesta vastaava ja arviointia suorittavat asiantuntijat tutustuvat kaikkiin muihin YVA-ohjelmasta annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin sekä ottavat ne tarpeellisissa määrin huomioon YVA-arviointia suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Seuraavissa kappaleissa on esitetty yhteysviranomaisen yksityiskohtaisia huomioita vaikutustenarvioinnin osa-alueista. Tulevassa arvioinnissa ja YVA-selostuksen laadinnassa tulee kuitenkin tunnistaa myös eri

vaikutusten väliset yhteydet ja se, että eri vaikutusten kumuloituminen samoille alueille voi lisätä niiden merkittävyyttä.

Yhteysviranomaisen yksityiskohtaiset huomiot arviointiohjelman sisältöön ja tulevaan arviointiin:

Hankekuvaus ja hankkeen vaihtoehdot

Hankkeen tarkoitus, sijainti ja tekninen kuvaus on esitetty pääosin arviointiohjelmavaiheeseen riittävällä tavalla. Arviointiohjelmassa sisällytetyt hankkeen toteutusvaihtoehdot jäävät kuitenkin osin vaillinaisiksi. YVA-menettelyn keskeisiin periaatteisiin kuuluu vaihtoehtotarkastelu, jonka tarkoituksena on tukea päätöksentekoa tuottamalla tietoa hankkeen vaihtoehtoisista ratkaisuista, niiden ympäristövaikutuksista sekä vaikutusten eroavuuksista. Arviointiohjelmassa esitetään ns. nollavaihtoehto eli hankkeen toteuttamatta jättäminen VE0 sekä hankkeen toteuttamisvaihtoehto VE1. Toteuttamisvaihtoehto VE2 kerrotaan muodostettavan arviointiohjelmasta saadun palautteen, laadittavien selvitysten ja hankkeen teknistaloudellisen suunnittelun etenemisen pohjalta. Arviointiohjelman mukaan vaihtoehto VE2 sisältää selkeästi vähemmän kuin 48 voimalaa (VE1). Arviointiohjelmassa ei kuitenkaan ole esitetty vaihtoehdosta VE2 minkäänlaista alustavaakaan kuvausta esim. tuulivoimaloiden yksikkömäärän tai niiden sijoitussuunnitelman osalta. Edellä mainituista syistä lukijan voi olla vaikea muodostaa mielipidettä tai saada kokonaiskäsitystä hankkeen kaikista eri toteuttamisvaihtoehdoista.

Arviointiselostusvaiheessa tulee kuvata tarkastellun hankevaihtoehdon ja tuulivoimaloiden sijoitussuunnitelman muutokset arviointityön aikana ja näin todentaa valitun hankevaihtoehdon muodostuminen. YVA-selostuksessa tulee olla esitetty selkeä vaihtoehto VE2, josta ilmenee voimaloiden yksikkömäärä ja sijoittelu. Arviointiselostusvaiheessa täsmennettävän hankevaihtoehdon muodostamisessa tulee pyrkiä siihen, että sen avulla on mahdollista arvioida ja todentaa tuulivoimaloiden yksikkömäärän ja sijaintipaikkojen vaikutusta muodostuviin ympäristövaikutuksiin. Yhteysviranomainen muistuttaa, että vaikutukset tulee arvioida hankkeen suurimmilla mahdollisilla lähtökohdilla ja dimensioilla.

Arviointiohjelman kappaleessa 2.6 'tuulivoimapuiston rakenteiden kuvaus' olisi voitu laajemmin tuoda esille niitä vaikutuksia, joita tämän kokoluokan tuulivoimapuistoista ja voimaloista yleensä aiheutuu. Lukija olisi myös hyötynyt voimaloiden kokoa havainnollistavista kuvista. Myös rakentamisvaihetta olisi voinut kuvata tarkemmin ja havainnollisemmin esimerkiksi liittämällä ohjelmaan valokuvia vastaavanlaisten voimaloiden rakentamistöistä. Myös YVA-vaiheessa tarkasteltavaksi valittua voimaloiden maksimikokoa (kokonaiskorkeus 300 m, yksikköteho 7–10 MW) olisi voinut avata tarkemmin kertoen muun ohessa sen, miksi ko. voimalakokoon on päädytty. Nämä asiat tulee huomioida YVA-selostusta laadittaessa.

Sähkön siirron osalta vaihtoehdot tarkentuvat suunnittelun edetessä. Tässä arviointiohjelmassa sähkön siirron vaihtoehdot on esitetty riittävällä tarkkuudella muodostaen lähtökohdan vaikutusten arvioinnille.

Arviointiohjelman mukaan alustavissa tarkasteluissa vaihtoehtoina Lapinsalon hankkeen liittymispisteeksi kantaverkkoon on esitetty uutta sähköasemaa, joka sijoittuisi joko noin 6–9 km koilliseen Ruuvalanperän suunnalle (Kiuruvesi/Vieremä) tai noin 15–25 km lounaaseen Murtoperän (Pyhäjärvi) suunnalle.

Arviointiohjelman mukaan sähkön siirrosta laaditaan myöhemmin erillinen YVA-menettely ja sähkön siirto kantaverkkoon on tarkoitus suunnitella yhteistyössä lähialueelle sijoittuvien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa (Pilpankangas ja Konnunsuo). Tästä huolimatta Lapinsalon hankkeen YVA-selostuksessa tulee kuvata mahdolliset tulevat sähkön siirtovaihtoehdot kantaverkkoon ja tarpeellisissa määrin myös arvioida näiden vaikutukset. Tämä on tehtävä suunnittelutilanteen mahdollistamalla tarkkuudella. Lisäksi selostuksessa on tuotava esille hankealueen sisäinen sähkön siirtoverkko sekä hankealueelle mahdollisesti rakennettava sähkön siirtoasema. Arvioinnissa ja arviointiselostusta laadittaessa on otettava huomioon myös Elenia Verkko Oyj:llä jo olevat suunnitelmat Vuolijoki-Ruotanen 110 kV:n voimajohtoa koskien.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Hankkeen edellyttämiä lupa- ja hyväksymispäätöksiä on kuvattu arviointiohjelmassa riittävästi ja tarkastelussa on huomioitu tuulivoimarakentamisen näkökulmasta keskeiset tuulivoimaosayleiskaava sekä rakennuslupa. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen päivitys on parhaillaan menossa, joten maakuntakaavaa koskeva osio on varauduttava päivittämään YVA-selostukseen. Lisäksi esimerkiksi luonnonsuojelulain mukaisia lupapäätöksiä on selostuksessa syytä kuvata tarkemmin siinä tapauksessa, että arvioinnit viittaavat tällaisia hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan.

Hankkeen edellyttämiä lupia on kuvattu arviointiohjelmassa myös mahdollisen ympäristöluvan edellyttämisen osalta, joka tietyissä tapauksissa voi tulla tuulivoimalan osalta kyseeseen. Suunnittelun lähtökohtana tulevassa voimalasuunnittelussa tulee kuitenkin olla se, että voimaloiden toiminnasta ei aiheudu ympäristöluvan tarpeen ylittävää naapurussuhdelaisissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Yhteysviranomaisen toteaa, että Väylävirastolta voi olla tarpeen pyytää lausuntoa koskien tasoristeysten ylityksiä erikoiskuljetusten osalta. Väylävirasto on laatinut ohjeen 'Erikoiskuljetukset rautatien tasoristeyksissä'. Jos tuulivoimalakuljetukset aiheuttavat merkittävän lisäyksen tasoristeysten käytölle tai tasoristeysten käyttötarkoitus muuttuu, on muuttuvaan käyttöön haettava Väyläviraston lausunnon mukaan lupa Väylävirastolta. Tämän luvantarve tulee lisätä hankkeen mahdollisesti edellyttämiin lupiin.

Lisäksi arviointiselostusvaiheessa tulee huomioida mahdollinen luvantarve maa-ainesten läjittämiseen, mikäli tuulivoimaloiden perustusten tai alueelle rakennettavan tiestön rakentamisessa joudutaan poistamaan rakentamiseen kelpaamattomia maa-aineksia.

YVA-menettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestäminen

YVA-menettelyn merkitystä, etenemistä ja siihen liittyvää osallistumista on arviointiohjelmassa kuvattu riittävästi. Jatkotyön osalta tulee hankkeesta vastaavan olla riittävässä määrin yhteydessä niihin tahoihin, joiden etuun tai oikeuteen hanke vaikuttaa. Asukaskyselyn toteuttamiseen liittyvää osallistumista on käsitelty arviointiohjelman kohdassa 5.13 'Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen'. Hankkeen yleisötilaisuudessa Kiuruvedellä 14.6.2023 esitettyjen kannanottojen mukaan kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman osallisista ei ole kaikilta osin kattava, vaan siitä mahdollisesti puuttuu ainakin paikallisia metsästysseuroja.

Vaikutusalueen rajausta, vaihtoehtojen vertailu ja vaikutusten merkittävyyden määrittäminen

Arviointiohjelman kohdan 5.4 'Vaikutusalueen rajausta' mukaan vaikutusalueen laajuus riippuu arvioitavasta ympäristövaikutuksesta. ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa arviointiohjelmassa esitettyihin periaatteisiin vaikutusalueen rajauksista. ELY-keskus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että arviointiohjelman sivulla 72 tehdyn toteamuksen mukaan maisemallisten kokonaisuuksien yleispiirteinen vaikutustarkastelu on rajattu ulottumaan noin 20 kilometrin säteelle hankealueesta. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että Lapinsalon alueen läheisyyteen sijoittuu muitakin tuulivoimahankkeita, joten etäisyys voi olla nyt kyseessä olevassa tapauksessa olla tätäkin pidempi. Tämä yhteisvaikutuksiin liittyvä seikka on otettava huomioon maisemallisia vaikutuksia arvioitaessa. Tärkeää on muutoinkin, että etukäteen tehdyn kilometrirajauksen sijaan vaikutustenarviointi ulotetaan koko sille alueelle, jolle hankkeen vaikutusten voidaan vielä merkittävässä määrin katsoa ulottuvan. Hankkeesta vastaavan on varmistuttava siitä, ettei hankkeen merkittäviä vaikutuksia jää tunnistamatta/arvioimatta pelkästään etukäteen tehdyn kilometrirajauksen vuoksi.

Vaikutusten merkittävyys on YVA-selostuksessa esitettävä kaikkien toteutusvaihtoehtojen osalta ja näitä keskenään vertaillen. Tärkeää on, että YVA-menettelyn kuluessa täsmentyvän VE2:n vaikutukset arvioidaan VE1:n kanssa vertailukelpoisella tavalla. YVA-selostus on lisäksi laadittava niin, että myös sähkönsiirron vaihtoehtoja on mahdollista vertailla keskenään.

Todennäköisesti merkittävät vaikutukset

YVA-ohjelmassa hankkeen merkittävimmiksi ympäristövaikutuksiksi on alustavasti tunnistettu maisema- ja luontovaikutukset sekä sosiaaliset vaikutukset. Lisäksi on tunnistettu yhteisvaikutukset lähialueen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Yhteysviranomaisen pitää edellä mainittuja

painotuksia paikkaansa pitävinä ja korostaa yhteisvaikutusten arvioinnin tärkeyttä.

YVA-ohjelman mukaan toiminnan vaikutuksia ympäristöön tarkastellaan huomioimalla tuulivoimaloiden rakentamisesta, käytöstä ja käytöstä poistamisen aikaisia toimintoja ja vaikutuksia. YVA-ohjelman mukaan ympäristömuutostekijöitä ja niiden voimakkuutta, laajuutta ja pysyvyyttä tarkastellaan suhteessa kunkin ympäristökohteen arvoon ja herkkyyteen, kiinnittäen huomiota erityisesti edellä mainittujen merkittävimpien vaikutusten arviointiin. Yhteysviranomaisen toteaa, että käytännössä arviointiohjelmassa sanotaan, että vaikutusten merkittävyyden arviointi on tarkoitus tehdä ns. Imperia-hankkeessa kehitetyjä menetelmiä hyödyntäen. Tätä voidaan pitää vakiintuneena ratkaisuna.

Kasvillisuus, eliöt, luonnon monimuotoisuus ja suojelualueet

Alueen luontotyyppien kartoituksessa on syytä huomata, että 1.6.2023 voimaan tulleen luonnonsuojelulain (9/2023) luontotyyppivalikoima muuttui jossain määrin aikaisemmasta, mikä saattaa vaikuttaa inventointitarpeisiin. Myös pykäläviittaukset tekstiin on syytä päivittää voimassa olevan lainsäädännön mukaiseksi. On myös syytä ottaa huomioon, että uusia suojelualueita perustetaan jatkuvasti ja tältäkin osin YVA-ohjelman tiedot tulee tarvittaessa päivittää YVA-selostukseen.

Luonnonsuojelualueisiin kohdistuvien vaikutusten osalta tulee varmistaa, että kaikki valtion omistamat luonnonsuojelutarkoituksiin varatut alueet tulevat huomioiduksi ja osoitetuiksi kartoissa. Luonnonsuojelun toteuttamiseksi valtiolle voi olla hankittu suojeluvarausta laajempi alue suojelutarkoituksiin.

Tulevassa arvioinnissa tulee huomioida Luonnonvarakeskuksen lausunnossa esille tuomat seikat hankkeen mahdollisista vaikutuksista metsäpeurakantoihin. Tältä osin arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös eri tuulivoimahankkeista aiheutuviin yhteisvaikutuksiin.

Yhteysviranomaisen kehottaa huomioimaan arviointiselostusta laadittaessa, että vaikka Luonnonvarakeskuksen arviointiohjelmasta antaman lausunnon perusteella hankealueella ei uusimpien tietojen valossa ole määriteltyjä susireviireitä, niin suden liikkuminen on vuodenaikaan sidonnainen ja näin ollen esiintymistä ohjaa pitkälti saaliseläinten sijainti. Koska susiin liittyviin arviointeihin ei tällä hetkellä ole käytettävissä vakiintunutta arviointimenetelmää, on arvioinnin pohjana käytetyt menetelmät ja tiedonlähteet syytä tuoda erityisen selkeästi esiin arviointiselostuksessa. Arviointia tehtäessä on syytä huomioida, että perustellussa päätelmässä yhteysviranomaisen on otettava kantaa hankkeen merkittäviin vaikutuksiin ml. eri vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuus. Tämän vuoksi hankkeesta vastaavan on arviointiselostuksessa esitettävä perusteltu asiantuntija-arvio siitä, kuinka hanke ja sen eri toteuttamisvaihtoehdot muiden lähialueiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset huomioiden mahdollisesti vaikuttaisivat susireviirien käyttöön, suden suotuisan suojelutason

säilymiseen sekä suden lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin (ks. KHO 2019:160).

Hankkeesta vastaavan tulee varmistua, että käytössä on riittävät menetelmät suuriin petolintuihin kohdistuvien vaikutusten selvittämiseksi. Hankkeessa tulee huomioida hankealueen lähelle sijoittuvien muiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset suurten petolintujen elinympäristön käyttöön. Hankkeesta vastaavaan on varmistuttava, että sillä on käytössään mahdollisimman ajantasaiset tiedot suurten petolintujen pesistä hankealueelta ja sen läheisyydestä. Tältä osin on huomattava, että uusia havaintoja on tehty myös kesällä 2023. Linnustoselvitysten tueksi on suositeltavaa hyödyntää myös paikallisen lintuyhdistyksen tietoja.

Arvioitaessa hankkeen vaikutuksia lepakoihin on kiinnitettävä huomiota uusimpiin tietoihin näiden välttelykäyttäytymisestä suhteessa tuulivoimaloihin (Gaultier ym. 2023).

Useissa yhteysviranomaiselle toimitetussa lausunnoissa ja mielipiteissä on tuotu esille hankealueelta tehtyjä luontohavaintoja. Havainnot tulee tarpeellisessa määrin huomioida luontoselvityksiä suunniteltaessa ja niitä kohdennettaessa. Tärkeää on, että luontoselvitykset ulotetaan riittävän kattavana myös suunniteltujen voimajohtolinjausten alueelle.

Arviointiselostuksessa hankkeen luontovaikutuksia on yksittäisten lajien ja luontotyyppien lisäksi arvioitava myös yleisellä tasolla huomioiden maankäytön muutoksesta (tuulivoimalat ja niihin liittyvä infrastruktuuri) johtuva elinympäristöjen pirstoutuminen. Tässä arvioinnissa on Lapinsalon hankkeen lisäksi huomioitava myös yhteisvaikutus muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa. Arviointiselostukseen on myös tunnistettava ja arvioitava hankkeen mahdolliset vaikutukset ekologisiin käytäviin.

Hankealueen laajuus ja sen luonnonolosuhteet huomioiden arvioinnissa on myös kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka tuulivoimarakentaminen (ml. huoltotieverkosto) vaikuttaisi alueella olevien soiden vesitalouteen.

Lisäksi hankkeessa tulee huolehtia, että rakennustöiden yhteydessä ehkäistään haitallisten vieraslajien leviäminen.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Lapinsalon sekä Konnunsuon ja Pilpankankaan tuulivoimahankkeiden läheisyys sekä yhteiset sähkönsiirtoratkaisut huomioiden myös ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota hankkeista aiheutuviin yhteisvaikutuksiin.

Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitava elinympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden näkökulmasta. Pääpainopiste arvioinnissa tulee olla lähialuevaikutuksissa. Erityisesti on arvioitava se, kuinka hankkeesta aiheutuvat vaikutukset yhdessä (so. esimerkiksi melu, välkevarjostus, maiseman muutos ja mahdollinen

2.8.2023

virkestyskäyttöarvon väheneminen yhdessä) vaikuttaisivat tuulivoima-aluetta lähimpänä sijaitsevaan vakituiseen- ja loma-asutukseen.

Hankealueella ja sen ympäristössä sijaitsevia asuin- ja lomarakennuksia koskevat tiedot tulee tarkastaa mahdollisten virheellisyyksien varalta. Hankkeen mielipiteissä on tuotu esille, etteivät arviointiohjelmassa esitetyt tiedot ole kaikilta osin paikkansapitäviä. Eräässä mielipiteessä on muun muassa tuotu ilmi, että vakituista asuinrakennusta ei ole huomioitu arviointiohjelman tiedoissa.

Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioitaessa ja niiden merkittävyyttä määritettäessä on otettava huomioon kaikista muista arvioinnin osa-alueista saatavat tiedot. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnit onkin syytä ajoittaa arviointityön loppupuolelle vaiheeseen, jossa tiedot muiden vaikutustenarvioinnin osa-alueiden tuloksista on saatavissa (luonto, maisema, melu, välkevarjostus jne.).

Arviointiohjelman mukaan (s. 78) ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tueksi toteutetaan esimerkiksi postikyselynä toteutettava asukaskysely, jonka toteutuksessa huomioidaan myös Vieremän ja Pyhännän kuntien puolelle sijoittuva asutus. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että arviointiohjelman mukaan asukaskyselyn toteutuksessa on tunnistettu myös naapurikuntien Lapinsalon hankealueen vaikutuspiirissä oleva asutus. Yhteysviranomaisen kuitenkin muistuttaa, että kyselyä suunniteltaessa ja toteutettaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että mahdollisemman monella olisi mahdollisuus vastata kyselyyn. Tähän vaatimukseen internetpohjainen kysely saattaisi vastata paremmin. Samanaikaisesti on kuitenkin pyrittävä varmistumaan siitä, että kysely tavoittaa keskeiset kohderyhmät, erityisesti lähialueen asukkaat. Pelkästään internetissä julkaistavaa sähköistä kyselyä ei voida pitää riittävänä silloin, jos kyselystä tiedottaminen jää puutteelliseksi. Kyselyn toteutustavasta riippumatta sen sisältö (ml. kysymykset) ja tulokset on esitettävä YVA-selostuksessa ja tarvittaessa sen erillisenä liitteenä. Myös kyselyn lopullinen toteutustapa ja laajuus (so. on jakelun tai otoksen koko) on tuotava YVA-selostuksessa esille.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on huomioitava myös elinkeinojen näkökulma, muun muassa se, kuinka hanke vaikuttaisi mm. metsätalouden harjoittamiseen.

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö sekä elinkeinot ja palvelut

YVA-selostuksessa on tuotava esille hankkeen edellyttämät kaavojen muutostarpeet. Arviointiselostukseen on päivitettävä myös kaavatilanne naapurikuntien osalta siltä osin, kuin hankkeen vaikutusalue näiden kaavojen alueille ulottuu. Läheisten tuulivoimahankkeiden (Pilpankangas ja Konnunsuo) vireillä olevat tuulivoimaosayleiskaavat on huomioitava arviointiselostuksessa. Arviointiohjelmassa jo tunnistettujen kaavamuutostarpeiden lisäksi selostuksessa on tarkasteltava kysymystä siitä, vaikuttaisiko hanke toteutuessaan muissa lähialueen kaavoissa

vahvistettuun maankäyttöön tai ko. kaavojen toteuttamiseen. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen päivitys on myös otettava huomioon arviointiselostuksessa.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tai maakunnallisesti tärkeät kohteet on esitelty kappaleessa 4.3.2 `arvokkaat maisema- ja kulttuuriympäristökohteet`. Paikalliset kohteet on myös kuvattu arviointiohjelman riittävällä tarkkuudella. YVA-selostukseen tulee sisällyttää luettelo ja karttaesitys kohteista, jotka sijaitsevat hankkeen todennäköisellä vaikutusalueella. Tältä osin on huomioitava se, että tuulivoimaloiden maisemallinen vaikutus voi ulottua laajoillekin alueille.

Maisemavaikutusten arviointia on kuvattu YVA-ohjelmassa riittävästi. Osallisten näkökulmasta on tärkeää, että YVA-selostukseen sisällytettävään maisemavaikutusten arviointiin liitetään selkeät näkemäaluekartat sekä riittävä määrä hyvälaatuisia sovitekuvia (havainnekuvat). Kuvauspaikat tulee valita asiantuntijan toimesta pyrkien edustavuuteen. Kuvauspaikkojen valintaa tehdessään asiantuntijan tulee perehtyä myös YVA-ohjelmasta annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin. Lisäksi erityistarkastelun kohteeksi tulee ottaa tuulivoimapuiston maisemallinen vaikutus Koskenjoen maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Maisemavaikutuksen arvioinnissa on huomioitava myös voimaloiden lentoestevalojen näkyvyys yö- ja päivämaisemassa. Myös rakennettava sähkönsiirtoasema on huomioitava maisemavaikutuksia arvioitaessa. Lisäksi sähkönsiirtolinjojen maisemavaikutukset tulee huomioida siltä osin, kuin näistä on jo tietoa olemassa YVA-selostusta laadittaessa. Hankkeen vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön on arvioitava asianmukaisten inventointien pohjalta. Inventoinnit ja arviointi tulee ulottaa varsinaisen tuulivoima-alueen lisäksi suunniteltujen sähkönsiirtolinjojen reiteille. Inventoinneissa ja arvioinnissa sekä YVA-selostuksen laatimisessa (ml. terminologia) on huomioitava Kuopion kulttuurihistoriallisen museon lausunnossaan esille tuomat seikat.

Maiseman osalta on arvioitava Lapinsalon ja Pilpankankaan tuulivoimahankkeiden yhteisiä maisemavaikutuksia. Lisäksi on esitettävä arvio siitä, miten muut ympäristöön tulevat tuulivoima-alueet tulevat näkymään kaukomaisemassa.

Arkeologista ja rakennettua kulttuuriperintöä koskevat tiedot on päivitettävä arviointiselostukseen ottaen huomioon se, mitä erityisesti Kuopion kulttuurihistoriallinen museo ja Pohjois-Pohjanmaan museo ovat arviointiohjelmasta antamissaan lausunnoissa todenneet.

Melu ja välkevarjostus

Hankkeen tuulivoimamelua koskeva vaikutusten arviointi (melumallinnus) on tarkoitus toteuttaa ympäristöministeriön ohjeen 2/2014 (Tuulivoimaloiden melun mallintaminen) mukaisesti. Tätä voidaan pitää asianmukaisena ratkaisuna. Arviointiohjelmassa on tunnistettu oikein, että tuulivoimalan rakentamisaikaiset meluvaikutukset sisältävät myös liikenteestä syntyvät meluhaitat, lisäksi ohjelmassa on todettu (s. 73), että hankkeen toiminnan päättämisen aikaiset meluvaikutukset ovat pitkälti rakentamisvaiheen mukaisia.

Arviointiohjelmassa (s. 63) todetaan, että "melu- ja välkevaikutuksia tarkastellaan sillä laajuudella, millä laskelmat osoittavat hankkeella olevan kyseisiä vaikutuksia. Yleisesti vaikutusalue on alle 2 kilometrin säteellä tuulipuistosta." Yhteysviranomaisen muistuttaa, että hankkeet ovat aina yksilöllisiä ja teholtaan samankaltaiset hankkeet voivat eri paikoissa aiheuttaa hyvinkin erilaisia vaikutuksia riippuen maaston muodoista, asutuksesta ja monista muista asioista.

Melumallinnuksen pohjalta tehtävässä asiantuntija-arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös niihin kohteisiin, joilla ollaan lähellä ohje- tai raja-arvoja. Arvioinnissa on huomioitava, että hankkeen melu voidaan kokea häiritseväksi, vaikka raja- tai ohjearvojen ylittymistä ei tapahtuisikaan.

Melumallinnustuloksiin sisältyvät epävarmuudet ja tiedossa olevat mahdolliset virhelähteet on kuvattava YVA-selostuksessa selkeästi. YVA-ohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet huomioon ottaen YVA-selostuksessa tulee lisäksi tuoda selvästi esille se, kuinka ja missä vaiheessa hankkeen suunnittelu- ja lupaprosessia valittavat voimalatyypit sekä niiden teho- ja kokoluokat täsmentyvät.

Mitä edellä on sanottu melumallinnuksesta, on otettava soveltuvin osin huomioon myös välkevarjostusvaikutuksia mallinnettaessa. Melu- ja välkemallinnukset tulee tehdä vastaavanlaisilla tuulivoimalamalleilla (sama teho/koko/muoto), kuin mitä alueelle on suunniteltu.

Lapinsalon hankealue rajautuu yhdeltä osaltaan Pilpankankaan tuulivoimahankealueeseen. Tämän vuoksi melumallinnuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueisiin, joille voi kohdistua melu- ja välkevarjostusvaikutuksia molemmista hankkeista.

Liikenne ja viestintäyhteydet

YVA-selostukseen on sisällytettävä arvio Lapinsalon hankkeen vaikutuksista Ilmatieteen laitoksen säähavaintotoimintaan (tutkavaikutus) ottaen huomioon se, mitä laitos on arviointiohjelmassa antamassaan lausunnossa todennut. Koska ko. lausunnossa kiinnitetään erityistä huomiota eri hankkeista aiheutuviin yhteisvaikutuksiin, tulee Lapinsalon hankkeesta vastaavan jo YVA-menettelyn aikana mahdollisuuksien mukaan olla yhteydessä toisiin lähialueen tuulivoimatoimijoihin sekä konsultoida Ilmatieteen laitosta tarvittavien selvitysten toteuttamisesta.

Arviointiselostuksen liikennevaikutuksia koskevassa osiossa on huomioitava Väyläviraston sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen liikennevastuualueen lausunnoissa esille tuodut seikat.

Rakentamisaikaisen liikenteen reitit, liikenteen määrä sekä rakentamisen kesto on tuotava esille YVA-selostuksessa. Myös hankealueen toiminnanaikaisen tiestön alustava sijoittuminen tulee esittää kartalla. Jos voimalat ja voimajohtolinjat aiheuttavat kiinteistöjen pilkkoutumista, on tehtävä alustava arviointi kiinteistölle liikennöinnistä hankkeen toteutuessa. Arvioinnissa tulee huomioida ja varmistaa, että TV- ja matkaviestinpalvelut sekä tutkat ja radiolinkit toimivat myös jatkossa riittävän häiriöttömästi. Lapinsalon tuulivoimapuiston ja muiden hankkeiden yhteisvaikutukset antenni- tv:n vastaanottoon ja sitä kautta mm. yleiseen turvallisuuteen on huomioitava.

Maa- ja kallioperä

YVA-selostuksessa on esitettävä tieto siitä, missä määrin tuulivoimaloiden ja näihin liittyvän infrastruktuurin rakentaminen mahdollisesti edellyttää alueella tehtäviä louhinta- ja räjäytystöitä ja toteutetaanko alueella kalliokiviaineksen murskausta. Louhinta- ja maarakennustoista aiheutuva häiriö (mm. Melu-, pöly-, ja maisemavaikutukset) on huomioitava arvioinnissa.

Pohja- ja pintavedet

Pintavesivaikutusten osalta arviointiohjelmassa on tunnistettu oikein, että vaikutuksia tulee syntymään lähinnä rakentamisvaiheessa, kun maaperää muokataan. Arviointiohjelman (s. 66) mukaan hankkeen vaikutusten arvioinnissa otetaan huomioon tuulivoimaloiden perustustekniikka ja käytettävät materiaalit sekä näiden mahdolliset vaikutukset maaperään ja sitä kautta vesistöihin. Samalla arvioidaan hankkeen yleispiirteiset vaikutukset alapuolisten vastaanottavien vesistöjen laatuun ja tilaan vesipuitedirektiivi (2000/60/EY) huomioiden.

Luonnonvarojen hyödyntäminen ja jätehuolto

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon hankkeen tarvitsemien uusiutuvien ja uusiutumattomien luonnonvarojen määrä. Tuulivoimaloiden kriittisten materiaalien, kuten esimerkiksi harvinaisten maametallien, käyttöä tulisi arvioida sanallisesti.

YVA-selostuksessa on esitettävä arvio siitä, missä määrin voimala-alueen rakentaminen edellyttää maa- ja kalliokiviainesten ottoa ja mistä ko. ainekset on tarkoitus ottaa. Jos toiminta edellyttää ylijäämämaiden läjitystä ympäristöön, tulee esittää arvio mahdollisista ylijäämämaiden sijoituspaikoista ottaen huomioon myös mahdollisuus hyödyntää ylijäämämaita alueiden maisemoinnissa. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon hankkeen tarvitsemien uusiutuvien ja uusiutumattomien luonnonvarojen määrä. YVA-selostuksessa on kuvattava, millaisia käyttörajoitteita alueelle mahdollisesti jää tuulivoimatuotannon päättymisen jälkeen. Lisäksi on esitettävä hankkeesta vastaavan näkemys mm. voimaloiden perustusten purkamisesta ja tähän liittyvistä vastuista sekä alueiden jälkikäytöstä voimaloiden purkamisen jälkeen.

Ilmanlaatu

Vaikutuksia ilmanlaatuun tulee arvioida hankkeen koko elinkaaren aikana. Kuitenkin erityisesti on kiinnitettävä huomiota rakentamis- ja purkuvaiheen liikenteeseen ja siitä mahdollisesti aiheutuvaan pölyämiseen.

Ilmasto

Arviointiohjelmassa on huomioitu pääosin hyvin hankkeeseen liittyvät EU-tason ja kansalliset ilmastotavoitteet sekä muita ilmastotavoitteita ohjaavia ohjelmia. Arviointiohjelmasta saa kuitenkin käsityksen, että hankkeen ilmastovaikutukset ovat ainoastaan positiiviset. Ohjelmassa ei ole kuvattu niitä ilmastovaikutuksia, jotka syntyvät tuulivoimaloiden valmistuksen, alueen rakentamisen tai purun aikana. YVA-selostuksessa ilmastovaikutuksia tarkastellessa on myös syytä huomioida edellä mainitut seikat.

Arviointiohjelmassa kerrotaan tuulivoiman vaikuttavan ilmastoon korvaamalla ja vähentämällä päästöjä aiheuttavaa energiantuotantoa. Lisäksi ilmasto- ja ilmapäästöjen kerrotaan rajoittuvan lähinnä rakentamisvaiheeseen. Arviointiselostuksessa tulee huomioida myös tuulivoimatuotannon ja sähkönsiirron vaikutukset alueen hiilinieluihin- ja varastoihin. Alueen hiilitaseen muutosten arvioinnissa tulee huomioida puuston poisto ja maaperän päästöjen muutokset.

Oletus siitä, että tuulivoimatuotanto korvaa elinkaaren aikana vain runsaspäästöisempää energiantuotantoa, herkästi yliarvioi tuulivoimatuotannon päästövähennystä ja antaa väärän kuvan tuulivoimatuotannon ilmastovaikutuksista. Hiilitaselaskelmien esitykseen ei ole olemassa vakiintuneita tapoja, joten on perusteltua, että arvioinnissa käytetyt rajaukset, lähteet, päästökertoimet ja perusteet kertoimien käytölle avataan selkeästi.

Arviointiselostuksessa tulee kiinnittää enemmän huomioita ilmastomuutoksen aiheuttamien riskien tunnistamiseen sekä niiden ennaltaehkäisyyn. YVA-selostuksessa tulisi myös kuvata hankkeen haitallisten ilmastovaikutusten lieventämistoimenpiteet ja myönteisten ilmastovaikutusten vahvistaminen. Lisäksi tulee arvioida lieventämistoimenpiteiden tehokkuutta.

Ilmastovaikutusten arvioinnissa tulee huomioida Kiuruveden ilmastosuunnitelma ja Ylä-Savon seudullinen ilmasto-ohjelma sekä näiden tavoitteet.

Arvioinnissa tulee huomioida myös se, estääkö tai edistääkö tuulivoima-alue muun uusiutuvan energian tuotantoa, kuten aurinkovoiman tuotantoa alueella tai sen läheisyydessä. Yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee huomioida erityisesti sähkönsiirtoyhteyksien rakentamisen yhteisvaikutukset.

YVA-selostuksessa hankkeen ilmastovaikutuksia ja niiden merkittävyyttä tulee tarkastella suhteuttaen ne myös paikalliseen ja maakunnalliseen tasoon. Arvioinnissa on huomioitava hillintä- ja sopeutumisnäkökulmat.

Arvioinnin suunnittelussa, toteutuksessa ja tulosten raportoinnissa on syytä hyödyntää esimerkiksi opasta ”Ilmastovaikutusten arviointi YVAssa ja SOVAssa” (YM 2021:18).

Ympäristöriskit, onnettomuus- ja poikkeustilanteet

YVA-selostuksessa on kuvattava hankkeen keskeiset ympäristöriskit sekä mahdolliset onnettomuustilanteet (esim. tulipalo, öljy- tai kemikaalivuodot, jään tai lapojen putoaminen). Arvioinnin lisäksi on esitettävä keskeiset riskienhallinnan toimenpiteet, esim. sammutusvesien ja -kemikaalien hallinta.

Yhteisvaikutukset

Lapinsalon tuulivoimahankkeen yhteydessä tulee kiinnittää erityistä huomiota yhteisvaikutuksiin Pohjois-Savon ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntarajan läheisyydessä sijaitsevien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Samanaikaisesti Lapinsalon hankkeen kanssa Pohjois-Pohjanmaan puolella on käynnistynyt Myrsky Energia Oy:n Pyhännän Pilpankankaan tuulivoimahankkeen (enintään 30 voimalaa) YVA-menettely ja kaavoitus. Pilpankankaan hanketta koskeva YVA-ohjelma on ollut nähtävillä 31.5. - 30.6.2023 ja kaavan OAS ovat 1.6.–30.6.2023 välisen ajan (ks. <https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/pilpankankaan-tuulivoimahanke-pyhanta> ja www.pyhanta.fi).

Lapinsalon ja Pilpankankaan YVA-arviointiohjelmista käy ilmi, että hankkeiden vaikutusalueet limittyvät toistensa kanssa erityisesti maakuntarajan läheisyydessä. Lisäksi, mikäli molemmat hankkeet toteutuvat YVA-ohjelmissa esitettyjen maksimivaihtoehtojen mukaisina, muodostuisi hankkeista Kiuruveden ja Pyhännän kuntien alueille huomattavan suuri ja jokseenkin yhtenäinen tuulivoimatuotantoalue. Alue laajenee edelleen, jos tarkastelussa huomioidaan myös Konnunsuon tuulivoimahanke.

Tämä yhteisvaikutuksiin liittyvä erityinen seikka on huomioitava sekä Lapinsalon että Pilpankankaan hankkeiden YVA-arvioinneissa. Kummankin hankkeen osalta erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen maakuntarajan molemmin puolin sijaitsevaan maantieteelliseen alueeseen, jolle todennäköisesti kohdistuisi samanaikaisia vaikutuksia molemmista hankkeista. Tämä alue tulee molempien hankkeiden YVA-menettelyissä tunnistaa, määritellä ja sen jälkeen arvioida vaikutukset ko. alueelle erityisen huolellisesti. Lapinsalon tuulivoimahankkeen YVA-selostukseen hankkeiden yhteisvaikutukset tulee arvioida ja kuvata vähintään sillä tarkkuudella kuin Pilpankankaan hankkeen suunnittelutilanne tämän mahdollistaa. Olennaista onkin, että Enersense Wind Oy ja Myrsky Energia Oy seuraavat toistensa hankkeiden etenemistä oman YVA-menettelynsä aikana siten, että kummankin hankkeen (Lapinsalon ja Pilpankankaan) arviointiselostuksessa hankkeita koskevat tiedot ovat mahdollisimman ajantasaisia. Yhteisvaikutuksia arvioitaessa tulee myös

huomioida sähkönsiirron yhteisvaikutukset, joita voi tulla muiden läheisten hankkeiden myötä.

Hankkeiden läheisen sijainnin takia Pohjois-Savon ELY-keskus suosittaa, että hankkeesta vastaavat omalta osaltaan pyrkivät laajemminkin yhteensovittamaan hankkeidensa suunnittelu- ja arviointityötä. Pohjois-Savon ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hankkeesta vastaavien tulisi esimerkiksi selvittää mahdollisuudet hankkeiden yhteisten melu- ja välkevarjostus- sekä maisemavaikutusarviointien laatimiseen. Myös laajempi yhteisvaikutusarvio olisi tässä tapauksessa perusteltu. Yhteisvaikutusten riittävä huomiointi jo YVA-vaiheessa on molempien hankkeesta vastaavien intressissä, koska näin voidaan mahdollisesti vähentää tarvetta ympäristövaikutustenarviointien täydentämiseen hankkeiden myöhemmissä suunnittelu- ja lupavaiheissa.

Yhteysviranomainen toteaa, että suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arviointien yhteensovittamiseksi viimeistään YVA-selostuksen luonnosvaiheessa voisi olla tarpeen järjestää Lapinsalon ja Pilpankankaan hankkeita koskeva yhteinen YVA-ennakkoneuvottelu.

Epävarmuustekijät

Arviointiin liittyvät epävarmuustekijät on tuotava esille YVA-selostuksessa kaikkien vaikutustenarvioinnin osa-alueiden kohdalla.

Erityisesti melu-, välkevarjostus- sekä maisemavaikutuksia koskevissa arviointien yhteydessä YVA-selostuksessa on tuotava selkeästi esille se, millaisiin lähtötietoihin tehdyt mallinnukset ja muut arvionnit perustuvat sekä millaisia epävarmuuksia arviointien tuloksiin liittyy.

Saadut mielipiteet huomioiden YVA-selostuksessa tulee tuoda selvästi esille se, kuinka ja missä vaiheessa hankkeen suunnittelu- ja lupaprosessia valittavat voimalatyypit sekä niiden teho- ja kokoluokat täsmentyvät.

Ilmastovaikutusten arvioinnissa tulisi kuvata epävarmuustekijät (arviointiohjelman kappale 5.19) sekä vaikutusarviointi ilmastomuutokseen sopeutumiseen.

Haitallisten vaikutusten ehkäisy ja lieventäminen sekä vaikutusten seuranta

Kaikkien vaikutusten osalta YVA-selostuksessa on tuotava esiin niitä keinoja, joilla hankkeen haitallisia vaikutuksia pyritään poistamaan tai, milloin tämä ei ole mahdollista, ainakin vähentämään. Yhteysviranomainen muistuttaa, että rakennettavien voimaloiden määrän vähentäminen tai niiden korkeuden rajoittaminen voi olla yksi keino vähentää hankkeen muutoin merkittäväksi muodostuvia vaikutuksia. Yhtenä haittojen lieventämiskeinona hankkeesta vastaava voi tarpeen niin vaatiessa

selvittää myös mahdollisuuksia luonnonsuojelulain (9/2023) mukaisiin kompensatiotoimiin.

YVA-selostukseen on liitettävä myös suunnitelma siitä, kuinka hankkeen vaikutuksia tullaan seuraamaan YVA-menettelyn päättymisen jälkeen.

Raportointi

Arviointiselostuksen ymmärrettävyyteen ja selkeyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Karttojen ja kuvien lisäksi on käytettävä myös muita havainnollistavia esitystapoja siten, että arvioinnin keskeiset tulokset ja kunkin vaikutuksen merkittävyys käyvät selostuksesta ilmi myös muille kuin kyseisen alan asiantuntijoille.

Arviointiselostuksesta tulee ilmetä, kuinka tämä yhteysviranomaisen lausunto on huomioitu arvioinnissa.

Selostukseen on liitettävä havainnollinen tiivistelmä ja se on toimitettava yhteysviranomaiselle osana arviointiselostusta tai sen liitteenä. YVA-selostus on laadittava mahdollisuuksien mukaan esteettömyysvaatimukset täyttäväksi.

Maisema-arviointiin liittyvät näkemäaluekartat ja sovitekuvat on hyvä liittää myös YVA-selostuksen liitteeksi, jos selostuksen taittomalli ei mahdollista kuvien esittämistä riittävän selkeinä leipätekstin ohessa. Sama koskee myös muita arvioinnin osa-alueita, mutta erityisesti melu- ja välkevarjostusmallinnuksesta laadittavia raportteja sekä Natura-tarvearviointia/arviointia.

6 ARVIOINTIOHJELMALAUSUNNON TOIMITTAMINEN JA SIITÄ TIEDOTTAMINEN

ELY-keskus toimittaa yhteysviranomaisen lausunnon sekä kopiot arviointiohjelmasta saamistaan muista lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto toimitetaan samalla tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä mielipiteen esittäneille tahoille siltä osin, kuin nämä ovat yhteystietonsa ELY-keskukselle mielipiteen yhteydessä ilmaisseet. Mikäli mielipiteissä on ollut useampi allekirjoittaja, on tieto yhteysviranomaisen lausunnosta toimitettu pääsääntöisesti vain yhdelle allekirjoittajista (nimetty yhteyshenkilö tai mielipiteen toimittanut henkilö).

Arviointiohjelmalausunto julkaistaan ja pidetään menettelyn ajan nähtävillä yhteysviranomaisen verkkosivulla osoitteessa www.ymparisto.fi/kiuruvesilapinsalotuulivoimaYVA. Paperikopio on saatavilla Pohjois-Savon ELY-keskuksesta (Kallanranta 11, Kuopio).

7 SUORITEMAKSU, SEN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA OIKAISUMAHDOLLISUUS

Tästä lausunnosta peritään Enersense Wind Oy:ltä maksu, jonka suuruus on 8 000 euroa.

Maksupäätös on annettu valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla ja sen määrä perustuu valtioneuvoston asetukseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2023 (1357/2022). Asetuksen liitetaulukon 1 mukaisesti arviointiohjelmasta annettavasta yhteysviranomaisen lausunnosta perittävä maksu on 8 000 euroa silloin, kun lausunnon valmisteluun on käytetty 11–17 henkilötyöpäivää (tavanomainen hanke). Tämän lausunnon valmisteluun on käytetty yhteensä 17 henkilötyöpäivää.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä. Oikaisuvaatimusohje toimitetaan maksuvelvolliselle (Enersense Wind Oy) tämän lausunnon liitteenä.

8 SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 8, 16, 17 ja 18 §

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 3 ja 4 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2023 (1357/2022)

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Maija Nykänen ja ratkaissut ympäristövastuualueen johtajan sijaisena vesistö- yksikön päällikkö Jukka Hassinen.

Edellä mainittujen lisäksi arviointiohjelman tarkastamiseen ja yhteysviranomaisen lausunnon valmisteluun Pohjois-Savon ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta ovat osallistuneet ympäristölakimies Juha Perho, luonnonsuojelun ylitarkastaja Arto Saari, ympäristöylitarkastaja Antti Lammi, kulttuuriympäristöasiantuntija Tapio Laaksonen ja ilmastoasiantuntija Tapio Kettunen.

Liitteet

Kooste lausunnoista ja mielipiteistä (verkossa)

2.8.2023

Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus (hankkeesta vastaavalle)

Lausunnot ja mielipiteet toimitettu erillislähetystenä hankkeesta vastaavalle.

Jakelu

Hankkeesta vastaava

Tiedoksi

Lausunnon/mielipiteen esittäneet
Kiuruveden kaupunki, Pyhäjärven kaupunki, Pyhännän kunta,
Vieremän kunta

Tämä asiakirja POSELY/2575/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POSELY/2575/2021 har godkänts elektroniskt

Hassinen Jukka 02.08.2023 11:08

Nykänen Maija 02.08.2023 11:09